

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051:793.3]:378.015.31:[37.016:793.3](045)
**FORMATION OF THE CREATIVE INDIVIDUALITY OF FUTURE
TEACHERS OF CHOREOGRAPHY IN THE PROCESS OF STUDYING
THE DISCIPLINE «DANCE-MOVEMENT PRACTICUM»**
**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ХОРЕОГРАФІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТАНЦЮВАЛЬНО-
РУХОВИЙ ПРАКТИКУМ»**

Podhorinova A. Yu. / Подгорінова А. Ю.
lecturer

ORCID: 0000-0003-0210-9280

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Sadova, 28, 20300

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
Умань, Садова, 28, 20300

***Анотація.** У статті наголошено на важливості формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії. Визначено творчу індивідуальність майбутнього вчителя хореографії. Розглянуто авторську програму навчальної дисципліни «Танцювально-руховий практикум», створену для здобувачів вищої освіти спеціальності 024 Хореографія Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Метою курсу є формування виконавського, балетмейстерського та педагогічного складників творчої індивідуальності майбутніх педагогів-хореографів та керівників хореографічних колективів.*

Програма містить три змістових модулі: 1) формування творчої індивідуальності танцівника засобами танцювально-рухових практик; 2) формування творчої індивідуальності балетмейстера засобами танцювально-рухових практик; 3) формування творчої індивідуальності педагога-хореографа та керівника хореографічного колективу засобами танцювально-рухових практик.

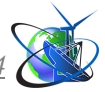
Наведено приклади вправ, що застосовуються у процесі вивчення дисципліни «Танцювально-руховий практикум» («Боді-джаз», дослідження простору, «Рухове привітання»), а також описано досвід їх виконання.

***Ключові слова:** творча індивідуальність, майбутній вчитель хореографії, дисципліна «Танцювально-руховий практикум», виконавський складник творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії, балетмейстерський складник творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії, педагогічний складник творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії.*

Вступ.

Нині, коли Україна знаходиться у стані війни, потреба у висококваліфікованих фахівцях, котрі будуть працювати над збереженням народних звичаїв та культурних традицій, а також збагачувати та розвивати суспільство, постає особливо гостро. Важлива місія – виховання майбутніх поколінь у любові до рідної землі та національної культури – покладена на учителів, зокрема, хореографії. Адже мистецтво танцю транслює у світ через рух українську національну ідентичність, дарує незабутні враження та має терапевтичний ефект для виконавців та глядачів, що є особливо актуальним у наш час.

Майбутній вчитель хореографії поєднує у собі ролі виконавця, балетмейстера та педагога, і наразі надзвичайно важливим елементом його професійного становлення є формування творчої індивідуальності.

Основний текст.

Низка досліджень у роботах сучасних українських науковців спрямована на творчу індивідуальність педагога (О. Заболотська, Л. Мільто, О. Отич та ін.) та підготовку майбутніх учителів хореографії (Л. Андрощук, Т. Благова, О. Мартиненко та ін.). Однак комплексна і багатогранна проблема творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії потребує більш детального вивчення із подальшою розробкою інноваційних форм та методів навчання.

Проблема індивідуальності цікавила вчених у всі часи у різних сферах наукового знання. Творча індивідуальність майбутнього вчителя хореографії поєднує в собі різноманітні індивідуальні неповторні особливості кожного окремого фахівця, які допомагають йому діяти у своїй творчості абсолютно унікальним чином.

Авторка О. Бикова, досліджуючи індивідуальні творчі здібності майбутніх учителів хореографії, визначає творчу індивідуальність як інтегральну якість, що направляє творчу діяльність майбутніх педагогів-хореографів на «ліплення» самих себе [2, с. 130].

Цінною є думка Л. Андрощук, яка у контексті дослідження індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії зазначає, що його основоположною категорією є індивідуальність, що характеризується внутрішньою цілісністю та відносною самостійністю, унікальністю [1, с. 8].

На нашу думку, саме внутрішня цілісність та гармонійність майбутнього педагога-хореографа нині може бути порушеною внаслідок тривалого дистанційного навчання та постійного стресу через війну. Тому зараз важливим завданням закладів освіти усіх рівнів є відновлення внутрішньої цілісності кожної унікальної особистості та формування творчої індивідуальності через розробку та впровадження нових форм та методів навчання.

Після проходження авторського сертифікованого курсу «Психотерапія методом танцювально-рухової терапії: цілісний підхід» (авторка і ведуча курсу – С. Ліпінська) та у процесі проходження програми фахової підготовки та підвищення кваліфікації з сучасних методів відновлення і профілактики психоемоційного здоров'я «Терапія творчістю: мультимодальний підхід» (ініціатори та автори програми – Л. Мова та В. Рубан) виникла ідея застосування танцювально-рухових практик, здобутих на курсах, у підготовці майбутніх педагогів-хореографів із адаптацією до діяльності цієї категорії осіб. Так, у навчальний план спеціальності 024 Хореографія Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини було введено вибіркову дисципліну «Танцювально-руховий практикум». Розглянемо більш детально програму цього курсу, який було розроблено А. Подгоріною у межах виконання дисертаційної роботи «Формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії у процесі фахової підготовки».

Уміння спрямовувати активну внутрішню увагу на своє тіло під час танцю, імпровізувати, створювати хореографічний текст для танцювальних композицій через усвідомлений вільний рух, працювати із м'язовими та психологічними блоками, налагоджувати позитивну взаємодію у хореографічному колективі – усе це є важливими елементами у фаховій підготовці майбутнього вчителя

хореографії. Дисципліна «Танцювально-руховий практикум» сприяє розвитку цих умінь, формуванню творчої індивідуальності майбутнього педагога-хореографа та готує здобувача вищої освіти до усвідомленої професійної діяльності.

Метою курсу є формування виконавського, балетмейстерського та педагогічного складників творчої індивідуальності майбутніх педагогів-хореографів та керівників хореографічних колективів [3].

Програма навчальної дисципліни містить три змістових модулі: 1) формування творчої індивідуальності танцівника засобами танцювально-рухових практик; 2) формування творчої індивідуальності балетмейстера засобами танцювально-рухових практик; 3) формування творчої індивідуальності педагога-хореографа та керівника хореографічного колективу засобами танцювально-рухових практик.

У межах вивчення першого змістового модулю «Формування творчої індивідуальності танцівника засобами танцювально-рухових практик» здобувачі вищої освіти через особистий практичний досвід знайомляться із поняттям тілесно-емоційного інтелекту, психологічною основою танцювально-рухових практик, основами розуміння тіла і руху, базовими центрами тіла, а також із диханням як основою усвідомленого руху.

Прикладом активізації уваги на різних частинах тіла є техніка «Боді-джаз» (авторка – Г. Рот). У процесі виконання вправи активно протанцювуються різні частини тіла, своєрідні «центри»: голова, плечі та грудна клітина, таз, коліна, стопи, лікті та кисті. Цю техніку можна застосовувати для поглибленого дослідження власного руху у кожній із перерахованих вище частин тіла із зміщенням акцентів (пошук «власного центру», частини тіла, де найбільше енергії; взаємодію різних частин тіла між собою та із простором тощо). Крім того, «Боді-джаз» може бути інструментом включення тіла в роботу, своєрідним розігрівом перед іншими техніками.

Другий змістовий модуль «Формування творчої індивідуальності балетмейстера засобами танцювально-рухових практик» знайомить із дослідженням взаємозв'язків у тілі, основами І. Бартенієфф та аналізу руху Р. Лабана, а також звертається увага на колективну взаємодію та прояв індивідуальності у групі у процесі постановки хореографічних композицій.

Основи аналізу руху Р. Лабана можна опанувати, зокрема, через дослідження запропонованих ним рухових категорій: простір, час, вага і потік. На занятті, присвяченому категорії «простір», здобувачам вищої освіти пропонується дослідити свій рух у внутрішньому та зовнішньому (спрямованому та гнучкому) просторі, спостерігаючи за реакціями тіла, емоційним станом, думками та образами, що виникають у процесі виконання. Цікавим досвідом стало експериментальне дослідження простору у процесі дистанційних занять. Завдання – рухатися тільки в рамках видимого обмеженого простору дисплею мобільного телефону чи комп'ютера. Попри неможливість взаємодіяти наживо, майбутнім педагогам-хореографам вдалося потанцювати один з одним та створити спільний простір групи, тримаючи тільки візуальний контакт через відеозв'язок. Ці рамки були викликом, але

стали поштовхом для творчого пошуку: здобувачі помітили, що стали більш уважні до деталей у русі, а також звернули увагу на глибину простору попереду та позаду себе, залишаючись у межах дисплеїв.

Змістовий модуль «Формування творчої індивідуальності педагога-хореографа та керівника колективу засобами танцювально-рухових практик», спрямований на застосування таких вправ у діяльності танцювальних груп (знайомство через рух, налагодження емоційного контакту в групі, «дзеркальні» техніки, вправи на окреслення власних кордонів та безпечного вираження емоцій у групі, роль групової імпровізації та спонтанної композиції у хореографічному колективі). Ще однією актуальною темою, яка вивчається у межах цього змістового модулю є місце танцювальних практик в інклюзивній освіті (застосування таких вправ у роботі з дітьми з інвалідністю), а також створення інклюзивного науково-творчого проекту (вибір теми, написання сценарію та підбір танцювальних практик для втілення задуму, безпосереднє створення вистави за участі дітей та молоді з інвалідністю).

У педагогічному контексті вправа «Рухове привітання» є важливою та ефективною для формування позитивного мікроклімату у групі та налаштування вихованців на танцювальну діяльність. Учасники, стоячи в колі, по черзі виконують певний рух, а всі інші – його повторюють. Для юних танцівників це можливість бути почутими, побаченими і прийнятими, що допомагає їм відчувати свою важливість у колективі. Цією ж технікою можна завершити заняття, прослідкувавши в рухах, як змінився стан.

Висновки.

Отже, у статті було розглянуто особливості формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії у процесі вивчення дисципліни вільного вибору «Танцювально-руховий практикум». Курс знайомить здобувачів вищої освіти з основами розуміння руху, практиками дослідження взаємозв'язків у тілі та категорій руху (за І. Бартенієфф та Р. Лабаном), а також спектром застосування танцювальних практик у роботі хореографічного колективу. Танцювально-рухові практики, що вивчаються на курсі, сприяють формуванню виконавського, балетмейстерського та педагогічного складників творчої індивідуальності майбутнього вчителя хореографії. Про ефективність вивчення цієї дисципліни свідчать схвальні відгуки здобувачів та позитивна динаміка результатів їх виконавської, балетмейстерської та педагогічної творчої діяльності. Майбутні вчителі хореографії через активне слухання себе, спостереження за своїм рухом та глибоке самоусвідомлення навчаються гармонізувати власне тіло, емоції та думки, що стає підґрунтям для ефективної професійної творчої діяльності в умовах сьогодення.

Література

1. Андрощук Л. М. Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 2009. 22 с.

2. Бикова О. Творча індивідуальність як основа розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутнього вчителя хореографії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Безлюдний О. І. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. Випуск 12, Ч. 2. С. 125-130.

3. Силабус навчальної дисципліни «Танцювально-руховий практикум». Офіційний сайт факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини: веб-ресурс. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1gHdeYU0TjBQ6IxGXwUIiu7MP2Z6qRULk>

References

1. Androshchuk L. M. (2009) Formuvannia indyvidualnoho styliu diialnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafii : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 «Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity». Kyiv [in Ukrainian].

2. Bykova O. (2015) Tvorchia indyvidualnist yak osnova rozvytku indyvidualnykh tvorchykh zdibnostei maibutnoho vchytelia khoreohrafii. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia : zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny / [red. kol. : Bezliudnyi O. I. (hol. red.) ta in.]. Uman : FOP Zhovtyi O. O., Vypusk 12, Ch. 2. S. 125-130 [in Ukrainian].

3. Syllabus navchalnoi dystsypliny «Tantsiuvalno-rukhovyi praktykum». Ofitsiinyi sait fakultetu mystetstv Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny: veb-resurs. URL:

<https://drive.google.com/drive/folders/1gHdeYU0TjBQ6IxGXwUIiu7MP2Z6qRULk>

Abstract. *The importance of formation the creative individuality of the future teacher of choreography was emphasized in the article. The creative individuality of the future choreography teacher was determined. The author's program of the educational discipline «Dance-movement practicum» created for students of higher education speciality 024 Choreography of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University was considered. The purpose of the course is the formation of performing, choreographic and pedagogical components of the creative individuality of future teachers-choreographers and heads of choreographic groups.*

The program contains three content modules: 1) formation of the dancer's creative individuality by means of dance-movement practices; 2) formation of the choreographer's creative individuality by means of dance-movement practices; 3) formation of the creative individuality of the teachers-choreographers and heads of choreographic groups by means of dance-movement practices.

Examples of exercises used in the process of studying the discipline «Dance-movement practicum» («Body-jazz», space exploring, «Motion greeting») was given, and the experience of their implementation was described.

Key words: *creative individuality, future teacher of choreography, discipline «Dance-Movement Practicum», performing component of creative individuality of future choreography teacher, choreographer component of creative individuality of future choreography teacher, pedagogical component of creative individuality of future choreography teacher.*